

ШЫН

1966 ч.
МАРТ

12

СУББОТА

№ 59 (6385).

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Өртөз 2 көп.

КАДРЛАР-БИЛЕ АЖЫЛ

Совет аппараттын удурут ажилдакчыларын шилип алыры-че, ажилга таарыштыр тургузарынче болгаш оларнык ажил-мергежилни бедидерияче партия онз сагыш салып келген болгаш салып турар. Совет аппараттын ажилдакчы бурзунун мезу-шын-нары—ажыл-херекчи, организа-ччы чорун-биле, кылдыр дээр ажил-чы чогуур өйүндө боттандырып турары-биле илерээр. Кадрларны шилип алырга, оларнык бедидерияче, политиктик канчалык-шыккын, принципалдык, партияга, чоңга, коммунизмник херезге бедидерияче, нийтилик эрге-ажыктыр камгалап шы-лаарын барындаааарын партия өөредип турар.

Чөөн-Хемчик районун Алдан-Маадыр көдээ Советиниң куускомунун даргазы эш С. Кичен совет ажилдакчыларын шилип алыры-че, ажилга таарыштыр тургузарынче болгаш оларнык ажил-мергежилни бедидерияче партия онз сагыш салып келген болгаш салып турар. Совет аппараттын ажилдакчы бурзунун мезу-шын-нары—ажыл-херекчи, организа-ччы чорун-биле, кылдыр дээр ажил-чы чогуур өйүндө боттандырып турары-биле илерээр. Кадрларны шилип алырга, оларнык бедидерияче, политиктик канчалык-шыккын, принципалдык, партияга, чоңга, коммунизмник херезге бедидерияче, нийтилик эрге-ажыктыр камгалап шы-лаарын барындаааарын партия өөредип турар.

«Салгыны, улустун херекдел барааннарын бүдүрерин калбар-тыр талазы-биле, чоңун культу-ра-амыдырал хандырылазын хөг-жүдөр, оруктар тудууну, хоорай-ларны болгаш суурларны чаагай-жыдар талазы-биле Советтериниң соругдары улуг» деп, СЭКП-нин XXIII съездинин Директивала-рында айткан. Ындыг болганда

совет аппараттын удурут ажилдакчыларын шилип алыры-че, ажилга таарыштыр тургузарынче болгаш оларнык ажил-мергежилни бедидерияче партия онз сагыш салып келген болгаш салып турар. Совет аппараттын ажилдакчы бурзунун мезу-шын-нары—ажыл-херекчи, организа-ччы чорун-биле, кылдыр дээр ажил-чы чогуур өйүндө боттандырып турары-биле илерээр. Кадрларны шилип алырга, оларнык бедидерияче, политиктик канчалык-шыккын, принципалдык, партияга, чоңга, коммунизмник херезге бедидерияче, нийтилик эрге-ажыктыр камгалап шы-лаарын барындаааарын партия өөредип турар.

Совет аппараттын удурут ажилдакчыларын шилип алыры-че, ажилга таарыштыр тургузарынче болгаш оларнык ажил-мергежилни бедидерияче партия онз сагыш салып келген болгаш салып турар. Совет аппараттын ажилдакчы бурзунун мезу-шын-нары—ажыл-херекчи, организа-ччы чорун-биле, кылдыр дээр ажил-чы чогуур өйүндө боттандырып турары-биле илерээр. Кадрларны шилип алырга, оларнык бедидерияче, политиктик канчалык-шыккын, принципалдык, партияга, чоңга, коммунизмник херезге бедидерияче, нийтилик эрге-ажыктыр камгалап шы-лаарын барындаааарын партия өөредип турар.

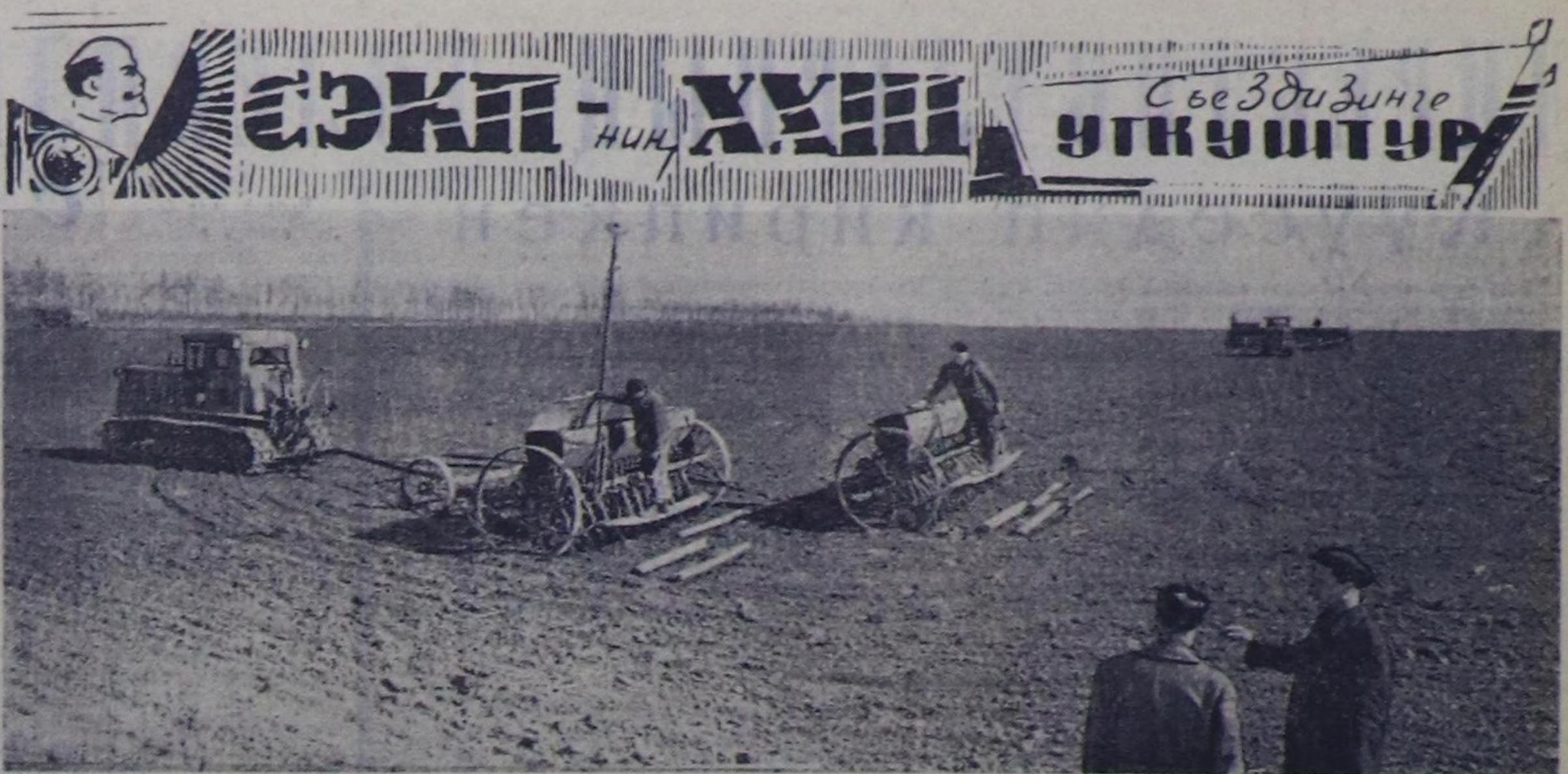
кууском оор-биле ам-даа сөөртү-мүшөөн. Ол ышкаш Бай-Тайга районун Бай-Тал көдээ Совети-нин куускомунун даргазы турган эш Сотпа арагаже хандып. Совет-тин ажилын баксыраткыш, сон-гукчуларын илегелин хандырып шыдавайын ажилдан үндүрткен. Чөөн-Хемчик районун көдээ Со-веттериниң куускомнарын дар-галарындан, секретарларындан 7 кижин, Улуг-Хем районун көдээ Советтериниң куускомнарындан 2 дарга, 5 секретар халашкан. Рес-публиканың чер-чер Советтерин-ден 57 ажилдакчылар өрткен чы-лын ажилдан үнгөн. Бот тогу-нар, узуураак, ажилга харыса-ла чок чамдык кижилерин совет аппараттын удурут ажилдакчы болгачок-ла кире бээр хара-данчын.

Совет аппараттын ажилдакчы-ларын, эң ылганчы көдээ Со-веттериниң даргаларында, секре-тарларында эге билгиллик кижилер дыка хей. Олар ортумак бил-гиллик чедип алыры оорлашпайн турар болгаш райкуускомнар со-вет кадрларын теоретиктик бил-гиллик, ажил-мергежилни бедиде-ринче коңкап кингезип салып турар. Кадрлар ажилдакчылаан-бот-өөредилге-биле дээди болгаш ортумак билгилерин чедип алы-ла дээр талазы-биле байдал-ды тургузуу, совет ажилдакчылар школаларына, бот-өөредилгелер дээди болгаш ортумак школаларга оларны хаара тудар райкууском-нарын сонгарладып болбас чу-гула соруглазы болур ужурулуг.

Барыш-Хемчик районун «Шекпээр» совхозунун кукурузачымы ком-мунист Монгуш Куусаалчы өрткен чылын кукурузанын поганал маса-аарын бедид дүжүдү өстүргөн. Ол ам келер күстүн бедид дүжүдү азын дээр хынамчалыг бедидерияче турар. Тарылга шөлүндө чөмүш-дигени ол сөөртү дүжүдү.

ЧУРУКТА: Монгуш Куусаалчы.

Аргаларны эде көргөш...

Чөөн-Хемчикте «Сүт-Хөл» сов-хозтун Киров салбырын ажил-ишчилери 1966—1970 чылдар-да ССРЭ-нин улус ажил-агыын хөгжүдөр талазы-биле СЭКП-нин XXIII съездинин Директивала-рынның төлөвилелин бригадалар, фермалар аайы-биле танышкан, боттарын бар аргаларын чаа соругдаларга дүштүр көрүп, бедиткен социалисттик хүлээлгелерин алганнар. Салбырын төвүн-ден 90 км хайын чедер өшүк ка-ларын ажилдап турар Ондар Бе-лек-оолдун чугаалазы болза:

— СЭКП-нин XXIII съездинин-ге алдар кылдыр моюн муртунда алган хүлээлгелер немей. 350 өшүк кирер чаа кажанын ту-дун мартта доозар мен. Моон сонгаар биче хемчээллик чунар бажыны кыштаг бурзунга ту-дун саналдавышкан, 16 дөр-белчин метр шөлдүг чунар ба-жыны амгы кыштамга бөдүм кылып алыр мен.

Ол-ла чедер өшүктер кадар-чыларын өмүзөөндөн брига-дир Монгуш Чаламба мында дээр: — Шынап-ла Директива-ларын төлөвилелине айт-тыгын бугу-ле хемчегер совет кижилерин чаагай чо-руунче утлапкан-дыр. Моноу че-

динишкени боттандыры бис-тер — малчылардан база кол хамааржыр. Ынчанаш бистин кадарчыларынык анкор уксаалыг бир баш өшүктен-не 1 кг. тус чер уксаалыг өшүктен 600 граммдан азын асас дүктү алыр хүлээл-лик болгаш ам үеде чангыс-даа баш амый хоратпас соругдалыг.

Салбырынның Оңең ховуза деп черде хойжу бригаданын хойжу-лары хой оолдаашкынын органи-заастыг өрттиргеш, бригаданын ажилдакчылар мал чөм та-рымыр 10 гектар черниң чакса бөлеткени съездинин ажиттынар хүнүнүн бедиде доозарлар.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Хой оолдаашкыны

Партияның ам болур съездинин малчыларнын күш-ажылчы белек-териг уткуп турарын көргүскенчагаалар редакцияга хейу-биле кээп турар.

БЛИ-ХЕМ РАЙОННУН «Кызыл тараачын» колхозунун хойжулары Ш. Аякпан, И. Мөңгө, О. Солдун-оол оларнык чедикшинери улуг. Эш Аякпанын 286 төрөөн хондан 290 хураган, О. Солдун-оолдун 300 төрөөн хондан 330 хураган мөңдү камгалаттыган дугайын бижикчи В. Норбу-Самбу бижээр.

БРАККЫ «ТЕРЕ-ХӨЛ» КОЛХОЗТУН Устун-Балыктында № 1 хойжу бригаданын хойлары төрүп азелгезин С. Седип бижип турар.

БАЙ-ТАЛ РАЙОННУН «Муниакчы» колхозунун Чангыс-Терек хой-жу бригадала хойлар кидин-тулук оолдап турар. Каларчы Ооржак Селе-Дамбаанын колхозында 311 төрүү хой бар. Оларын 204-ту төрөөн, 206 хураган мөңдү камгалаттыган. Х. Холуиндун 242 хондун 182-ти төрөөн, 185 хураган камгалаттыган дээрин редакцияга хойжу бригаданын бригадир Ч. Оңур бижип чоруткан.

БАЙ-КОЛДА амгы үеде 3 кодан хой кидин оолдап азелген. Хойжу-лар Н. Салчак 112 төрөөн хондан 125 хураганын, А. Салчак 108 төрөөн хондан 114 хураганын, Л. Салчак 124 төрөөн хондан 143 хураган мөңдү алган деп, Бин-Хем районун Сесерлиг суурунда А. Борбо бижип турар.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОННУН Чангек деп черде Кыргыз Чөлөө-оолдун 310 хондун 200 ажыс төрөөн, 20 хой ийиштөө. Хоочун хойжу коммунист Нөм-Хуурактың 405 хондан 260 хой төрөөн деп, К. Анай-оол чагазында бижээр.

Чер-черде хой оолдаашкыны кидин-тулуктеп турар. Чаа төрүттүгөн хураганнарын онча-мөңдү дорутуп турарын авторлар бижип турар.

Инектер төрүп турар

Өвүр районун «Торгалыг» көдээ ажилдакчы артезиин Сары-Хөл Ол ышкаш ол-ла районун «Ком-сүт-бараан фермазының диетери фермазында төрөөн чээрбеш инек-терүп турар. Ында бо хүнөөрге чедир төрөөн 33 инектин чаш бызаалары

Украинаның Кара далай чоогунда ховуларында чаш дүшкен, хо-ву ажилдары зезелген. Одесса областың Белгород районунун «Прев-дос» колхозунда кырым-кара, арбай тарылгазы массалыг чоруп ту-рар. Партияның XXIII съездининге алдар кылдыр чорышты механиз-аторлар калбартып, 2400 гектарга эрте чаштырар тарла култура-ларын тарылгазын бедик шынарлыг чорудар дээр ажилдап ту-рар.

ЧУРУКТА: кырым-кара тарылгазын хана карактап чорудуп ту-рар.

Фото А. ФАТЕЕВИН. СЭТА-нын фотохрониказы

Малчынын коданында

«Улуг-Хая» совхозтун Хайыракан салбырын хойжуу Донгак Илам-Струнун кадарган хойлары оолдап турар. Сакманшиктар С. Янмаз, С. Уинук, З. Чангысмай, Т. Кунае-ма хураганнарын өки ажаап, до-руктуруп келген. Хойнун чаш төлүн үш бедүкке чаргаш, азыраарга дыза

таарымчалыг. Малчынын коданында ситен, сула, дус база хей. Бууранын бедидерияче хойжулар-нын коданнарынче мал чөм дүр-жугалыг трактористер Сандак-оол, Шожан-оол, чүдүрүктүлөр Хууракай, Белек узук чокка сөөртүп турар. Хойжу эш Илам-Струн «Шын», «Ты-ванын аныктыры» солуннарын ча-гылып алган номчуп оор.

Я. ДОРЖУ.

Эки сагыш салышкын

Улуг-Хем районун «Улуг ху-рал» колхозунун баштар чери мал-чыларнык эки сагыш салып турар. Малчынар чурттаар 14 өгү кы-лыл берген болгаш малчин бурзун-ге 2—3 чедир сакманшикти чорудуп берген.

Малчыларнын чурттап олуар бажынарын чугайлап бээр тускай зыянову тургускан. Сат Сенжа-нын, Кыргыс Дүрбүлктин болгаш өске-даа малчыларнын бажынарын чугайлаттыган.

А. ЛЮДУП.

Школачыларнын дузасы

Каз-Хем районун Сүт-Бажы сес-чыл школанын комсомолчулары 16 кижил мал семитир «Совет Тыва» совхозтун фермазынга келген, ка-жааларын иштин, даштын аштап арыгларынга кончуг улуг дузаны чед-дирген. Фермада чагайлазын берген силосту болгаш саванын база бөлүп сарааткан бергенер.

Хойжу Л. Саванын кыштаанга бо комсомолчулар баргаш, оң ка-жааларын көржөкөн база копаркыч бергенер.

Н. КАРА-ООЛ.

ДАЙЫН ПРОПАГАНДАСТЫ-ХООЙЛУДАН ДАШКААР

Тайбың камгалалының дугайында Хоойлуну ССРЭ-ге хүлээп алгандан бээр 15 чыл болганынга

Тайбың камгалалының дугайында Хоойлуну Совет

Эвигелинге хүлээп алган хүнден бээр бөгүн 15 чыл болган.

Бистин чуртувуста ол Хоойлу канчаар сагыттынып, база чаа дайыннык кыжанынга уду, тайбынга ынакшылыгдыг бүгү күштерин сырый каттыштыр дээр тайбынын совет талаакчылары канчаар демисежип турарынын дугайын чугаалап бээрин тайбың камгалал-дын Совет комитетинин харыскагалыг секретары М. И. Ноготан СЭТА-нын корреспондентизин дилгез.

— Тайбың талаакчыларын Бугу-делегей конгрес-ин 1950 чылда Варшава болганы билдигир болгай—деп, эш Котов чугаалаан.—Оң киржикчилери дайын-нын канчаалдыр-даа пропагандалаар чорукту хоргудаарын-че ынчан бүгү чурттарын чаагайлар кыйгырган.

Конгрессиниң соонда Совет Эвигели ол кыйгырыгга бир-ле дугаарында каттышканынын бирээс болган. Чуртка дайынны калдыр-даа арга-биле пропагандалаарын хоргудуп болгу дег, тайбың камгалалынын дуга-йында Хоойлуну хүлээп алыр дугайында саналды ССРЭ-нин Дээди Советиниң сессиязынга чугаалажып көөр кылдыр тайбың дээр совет шимчээшкенин өмүзөөндөн тайбың камгалалынын Совет комитетиниң даргазы эш Тихонов 1951 чылдын мартта кирген.

Бистин Төрөөн чуртувустун дээди хоойлуужулуга ор-гананын депутаттары тайбың камгалалынын Совет комитетиниң ол саналын чангыс эс-сеткилдиг дөткөөн.

Атомуг дайынны оруун дугаар, империалисттик агресорларын кем-буруузул планнарын үзөр дээр бүгү-ле чүдүлгелер кылдыр деп, тайбың дээр совет де-мисежидер долуп шиптиргил, ынчанаш ол быжыг шиптиргил чорук тайбың камгалалынын дугайында хүлээп алгандан Хоойлу чаагычыланды илгерилет-тинген. Ол Хоойлуну ССРЭ-нин Дээди Советиниң сессия-зы чангыс үн-биле хүлээп алган. Дайынны күзөгү дег, ону кандыр-бир хевирге пропагандалаар дег кижилер бистин чуртувуста чок дээрин санал берген депутаттар онаалат демелгелер. Бистин бүгү улугуус тайбың дээр быжыг туржуп турар, бистин совет шиптиргил бүгү амыдыралында тайбынга ынакшылыг сагыш-сеткил синиккен!

Тайбың камгалалынын дугайында хоойлулар Чехо-ловакияда, Польшада, Болгарияда, Герман Демократтыг Республикада, Румынияда, Венгрияда база өске-даа чамдык чурттарда хүлээп алгандан болгаш күштүг бо-луп турар. Тайбың талаакчыларын кыйгырынга парламентарийлерин хей нуруузу каттышкан болза, бе-

гүн делегейге байдал дыка ыржым болур турган ийин кылдыр болуп болур.

Ынчаарга дайынны пропагандалаар чорукту хоргуду-лаан курунелер ынды-ла хей асас. Ындыг дүрүмчү-кен шиптиргилдерин чогун сөстүн хосту-биле тайбың-бырдаккаар чүдүдөр бар. Ынчаарга сөстүн ол хостуг турун шын асас билер чорук чамдыкта кижил төрө-леткенге аажок аар үнелиг болуп турар. Барыны тала-кы чамдык чурттарда ам дайын пропаганданын күжө-нишкенин ургутуулар турарын шүүт чугаалаар ужу-руг бис.

Америк болгаш барыш-герман солуннарын арын-нарында дайынче күткүдөр болгачок-ла таважыр. АИШ-та, Германиянык Федеративтиг Республикасында болгаш барыны талакы өске-даа чамдык чурттарда чаа дайыннык пропагандистери хоойлудан лашкаар, кара-туразында хөдөлүп турар. АИШ-тын империалисте-ри хосталгага ынакшылыг вьетнам улуска уду чүлөк-бужар хыдыкчы дайынны чорудуп, барыш-герман дай-нызырактар атомуг чөптөсти холуга алырын бар-ла ша-биле чүткүдүп турар мындыг үеде, дайын пропаганданын хоргудары ол чурттарын чагырыкчы бөдүлгелерге ажиткылаар бе, ынчан!

Дайынны пропагандалаары анаа-ла хоозун сөстөр асестир. Бок үнүштер ажиткыч үнүштерден безин ды-ка дээр үнүлөп келир болгай. Чангыс-даа дайын дүрүдүкчиги белекчек чокка эртпезин. Ынчанаш бистин күзеп турарынык быжыг тайбынын чедип алыры, кижил көөр хөңнү чок кыйгырылгандан, адродуг дайын-ның уржуктарына хамаан чок көөр чоруктан баштай агаарын арыгалаан шаанда чедип алынмас.

Чаа дайынны пропагандалаары ышкаш, ындыг айы-лыг дерзин чоруктарга уду демиселдин шиптиргил хемчегелери 15 чыл мурунда-даа турганы ышкаш, ам баа-ла онаа чугула болуп турар. Америк агрес-сорларын Вьетнамда дайынны калбартып турар чоруу тайбынын камгалаар дээр мен каткан илдегил хемчегелерин бүгү-ле ак сеткилдиг кижилерден негеп турар.

Дайын кысыкчыларын сойлап илдерип, чурт бурзунга дайынны пропагандалаарын хоойлудан лаш-каар кылдыр чарлап турарын чедип алыр дээр бүгү чурттарын тайбың талаакчылар бүгү-ле чүдүлгелер кылдыр хүлээлгелер—деп, тайбың камгалалынын Совет комитетинин харыскагалыг секретары эш Котов түң-нелинде чугаалаан.

(СЭТА).

Тишлекчи болган дээш

Көдээ суурларын болгаш колхозчуларын бажынарын бедид культуразы дээр социалисттик чарышка тишлекчи болганы дээр, «Улуг-Хая» совхозтун Ары-Бажы суурун чурттакчылары СЭКП обкомун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин шилчир Кызыл туугун Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин даргазы эш Мендүе байыраалдыг байдалга тыскаал.

Анда холбаштыр көдээ Советтин депутатты Самбала, экин пунктту-вун эргелекчи Биче-оол, салбырын эргелекчи Кунгаа санал берип, тукут салбас дээр улам кыямактай ажилдап, бо чылын суурга 1200 дөс лизы-бүр ылштарын озурун хүлээгенер. Чурттакчы бурзу үн-тен элөөш асас ылшты озурут болган.

СААНЧЫ,

БЕШ ЧЫЛДЫҢ БАШТАЙГЫ ЧЫЛЫНДА
ЧЕДИП АЛЫР СОЛУГАННЫ БИЛИП АЛ:

Бир инектен — не 1350 КГ. СМТТ
ТӨРҮҮР 100 инектен 80 СААП АЛЫР
БЫЗААНЫ АЛЫР

РЕСПУБЛИКА
21,4 МҮН ТОННА СМТТ
КҮРҮНТЕГЕ ЧУЖААР

ге, ону кижи ном-
чун-даа четтикпес
боор-хур — деп.

лойжулар чүгә-
лап турар. Ук бригада тө-
вүнгә салып аҗыдакчылар
шуңу көзүлбөс, кино көбөстәэн.
Район төвүнчә болгаш совхозтун
мәл-дәә, кижә-дәә эһнәлгәлери-
ни аҗыдакчылар чок чәгә
бәзи көлбәи турар эләннәт.
Мәлчиннарны амырл-чуу-
талганы үндәзини-билә эҗки-
дәр дугайында СЭКК Тыва обко-

муфта V паянуу тусарай докт
муфта хушан алгандан бөр
алан өз эрткен. Бо аразына
дык ууг ажылды колхозтар.
совхозтар кылып каапкы да
болган. Ничеза-лаа үстүлө
сактыларын мынчага бары хо
мудачыг.

1966—1970 чылдарда ССРЭ
ний уус ажыл-агыйын хержүдө
ринин беш чыл планынын тала
и-биле партияны XXIII съез
динин Директивааларын төлө
вилелизе чокчу културтук
амидыларын улам ажкындериче
чугула кичээлгени салып турар.
Эи ылангыя хоорайнын болгаш
кедизин ажыл-агыйларын
амидырал-чурттаа дедделенин
аразына ыгалды чидирериче
ууган ажыдарны чоруура
көрдүгөн.

Совет улустун материалды

чаагай чоруну дугайнда партиянын ада сагын-салышкынын чaa 60 илерээшкени Улуг-Хем районну хейжуларын баа

АТА-НЫҢ КОМСОМОЛЧУЛАРЫ

мың амьдирал чуртталгазынча
уулт кичээнгейн саамры чутула

С. ХЕРТЕН.

харыылаар

Комбинаттың түдүү 1965 чылаа эг
лаан болгаш капитал салымшыкы
берген хөрөнгиден 139 муң рубль
ажыгалаан.

Совет кижинин, ооң чаагай чору
нун дугайында сагым салымшыкы
ның чайыннаачак идергелээшкы
нери Директивалар төлөвилеши
көстүп турарын хуралга чүве чүг
лаап өштөр бодыткан, алаа хар
кылдыр уулт эки ажылдар дугайы
да хууэлгедерин ап турган.

Хуралдың бүгү киржикчилери Д
ирективалар төлөвилелин чангыс к
жи дег дөткөз.

Д. ЗУБОВ.

Лиза Бутиченко Ак-Довурантың тулу
Ол еркін дүниегіне де тегінен да

нарынче уландырып келген. Момо-
карлары аш Прохоров хей чылла
дуржулталыг ажылчын, ыңчал-

Бригаданын туралаанга элек чыгыры киирип бээрин совхоз билаар чери үш чыл аазан турар, даа үсүүстөтүмүн. Өлжө белектер даярынга бө кыткан чагыс-даа ация, бесада номчуттумзаан. Ажичын комитетинин даягын үш Дербоз көлөр кире човурун бээр бөлөм-даа сураг Жазрын бригаданын жигуннери хомудаа чугаалаан турлар.

Ийиги арын

„ВЕНЕРА-2“ БОЛГАШ „ВЕНЕРА-3“
УЖУДУУШКУННАРЫНЫҢ ДУГАЙЫ

хэ чоруткан телеграммазынха оор- И. Клауска дааскан.

